

KAPITTELSTOKJES

Antieke stoelkastjes uit het kasteel van Gemert

Op 30 april 1893 organiseerde Vereniging "De Bouwkundige Vakken" te Eindhoven een wedstrijd van "Handwerksnijverheid en schoone kunsten", tegelijk met een tentoonstelling van "merkwaardigheden betreffende Peel- en Kempenland". Blijkens een uitgebreide verslaglegging in de Meierijsche Courant van 6 mei 1893 werden door antiquairs ook verschillende oude kasten geëxposeerd, die "met de middeleeuwsche versierselen welke daarop geplaatst zijn, allermerkwaardigst mogen genoemd worden". De schrijver van het artikel noemt als voorbeelden van deze "allermerkwaardigste zaken" onder meer:

"Een stoelkastje, zogenaamd penningkabinet uit den renaissancetijd, en nog een zwart stoelkastje met zilver gemonteerd, beiden afkomstig uit het kasteel van Gemert...."

Nelly de Haas-v.d.Boer, Lierop

Van kinderkouw tot gestreepte gezondheid

Als reactie op de 'inventarislijst van de Blauwe Kei' zoals die werd gepubliceerd in het vorige nummer van Gemerts Heem schreef ons Martien van Sleuwen uit Stevensbeek het navolgende:

In de lijst van voorwerpen wordt genoemd een 'kinderkouw'. Nu herinner ik mij vroeger in Boekel een smeedijzeren exemplaar gezien te hebben van wat men daar een 'kaow' noemde. En het lijkt me niet onwaarschijnlijk dat het woord in Gemert dezelfde betekenis had. De 'kaow' die ik indertijd gezien heb was een inklapbaar smeedijzeren rek van ongeveer één meter hoog en in uitgeklapte toestand ongeveer drie à vier meter breed. Zo'n 'kaow' werd om het haardvuur geplaatst ter bescherming van kinderen, en tegelijk ook wel gebruikt als droogrekje.

Een 'gestreepte gezondheid'. Eén van de betekenissen die het woord 'gezondheid' vroeger gehad heeft was volgens het Woordenboek der Nederlandsche Taal: 'een breede gordel van baai of doek om het lijf warm te houden, ook wel romp geheten. Thans nagenoeg verouderd.'¹

Schabelle. Dit woord gaat uiteindelijk terug op het Latijnse woord 'scabellum', hetgeen 'voetenbankje' betekende. Volgens het WNT kon het woord in de Nederlandse taal behalve 'voetenbankje' ook 'zitbankje', 'strafbankje' en 'voetplankje van weefgetouw' betekenen. Welke betekenis voor Gemert de juiste is, is hieruit niet op te maken.²

Komvoiren'. Komvoir zal hier wel hetzelfde zijn als komfoor. Het woord komfoor komt van een Frans woord 'chauffoir' (waaruit ook 'chauffeur') welk woord 'verwarmer' of 'stoker' betekent. Een komfoor betekent dan een warmtebron waarop je iets warm kunt houden of warm of heet kunt maken. Ook wel gebruikt om pijpen aan te steken. Of voor de loodgieter om lood te kunnen smelten, of soldeerbouten op heet te maken. We zullen dan bij komfoor moeten denken aan een pot met luchtgaatjes waarin gloeiende kolen of houtskool zaten of een andere warmtebron.³

Martien van Sleuwen, Stevensbeek

Noten:

- 1 Woordenboek d. Ned. Taal, dl.4, p.2254, Den Haag 1889. Het woord was dus in 1889 in deze betekenis reeds verouderd.
- 2 WNT, dl.14, p.177, Den Haag, 1936.
- 3 WNT, dl.7, onder 'komfoor', Den Haag, 1941.